

17. HERALDICKÝ DOPIS.

Heraldika v roce 1944. Heraldická práce v roce 1944 se jen málo projevovala navenek; omezovala se spíše na přípravou činnost pro rozsáhlé akce, plánované pro dobu po válce. Tato činnost se soustřeďovala v Heraldickém odboru J. s. č. r., který vynakládal veškeré úsilí k tomu, aby dotčené akce mohly být zahájeny ihned, jakmile se válka skončí. Heraldický odbor po celý rok 1944 se snažil podchytit, zpevnit a usměrnit potěšitelně vzrůstající zájem o heraldiku, jenž se projevoval jak trvale rostoucím počtem nových přátel heraldiky, tak i zmínkami v periodickém i neperiodickém tisku, v rozhlasu a dokonce i ve filmu. Zájem o heraldiku se ovšem projevil i značnou koupěčtivostí heraldických knih i heraldických předmětů, zdobených znaky, v aukcích i mimo ně. Tak mnoho heraldických věcí se dostalo do rukou sběratelů jen konjunkturních; ale není se čeho obávat: jakmile konjunktura pomine, rychle se budou tyto pseudosběratelé zbavovat svých pokladů a ty se pak dostanou, kam opravdu patří: do veřejných knihoven, do muzeí a heraldickým odborníkům.

Z významnějších událostí roku 1944, vztahujících se k heraldice, zaznamenáváme:

Dne 16. ledna zemřel malíř **L. Novák** ve věku 79 roků, jenž jako malíř historických námětů se věnoval i heraldice.

Dne 9. března byl ustaven **Heraldický odbor** při Jednotě starých českých rodů, jenž nepřetržitě pracoval na úkolech, které si na své ustavující schůzi uložil.

Dne 23. dubna pečl pardubického odboru Jednoty st. č. rodů byla v děkanském chrámu Sv. Václava v **Jezbořicích** u Pardubic slavnostně osazena barevná okna, z nichž jedno nese znak kapitoly olomoucké a dále erby Sughů z Řenec, Něnkovských z Medonos a Lipanských z Lipan; slavnost se stala lidovou manifestací úcty k starobylým rodům a jejich znakům.

Dne 8. května byl heraldickým odborem J. s. č. r. pořádán přednáškový večer na paměť **100. narozenin heraldika V. Krále z Dobré vody**. O významu Krále z Dobré Vody promluvil J. Milde a dále přednášeli J. Mašek o základních pojmech heraldických a Dipl. sc. pol. F. Vlčka o městské heraldice.

Dne 7. srpna zemřel ve věku 54 roků **Mořic princ z Lobkowicz**, předseda Rodopisné společnosti a horlivý přítel heraldiky.

Po celý rok 1944 byly pravidelně rozesílány Heraldické dopisy, které registrovaly a komentovaly heraldické události, přinášely odborné články a informovaly o všem, co může heraldickou veřejnost zajímat. — J. M.

Hlavní schůze Heraldického odboru Jednoty s. č. r. se konala dne 27. ledna 1945 v Nár. domě na Král. Vinohradech za početné účasti pražských i mimopražských členů, jakož i hostů. Předseda J. Milde v úvodu pravil: „Uvažujeme-li o Heraldickém odboru, můžeme rozlišovat dva aspekty, a to statický a dynamický. Ačkoliv u organizací podobných, jako je naše, bývá význam dynamický daleko důležitější, můžeme u Heraldického odboru obě stránky pokládat za stejně významné. Neboť za dané situace, i kdyby byla činnost Heraldického odboru sebe nepatrnější, má velký význam již sám fakt, že existuje tu pevně organizované ústředí heraldické činnosti, které je připraveno každé chvíli plně rozvinout svou práci do šíře i do hloubi a podle toho pak i pozměnit a rozšířit svou strukturu organizační. To je statický smysl a význam Heraldického odboru.“ Dále pravil: „Ze byla naše činnost příznivě posuzována, o tom svědčí, že Rodopisný úřad při ministerstvu vnitřní věci vlastního popudu věnoval Heraldickému odboru peněžitou dotaci ku podpoře jeho činnosti. Používám této příležitosti, abych veřejně poděkoval Rodopisnému úřadu za jeho věnování, kterého si velice vážíme, a to tím více, že je nám známo, že Rodopisný úřad koná neobyčejně prospěšnou činnost, jejíž veliký význam pro naši vlast se projevuje hlavně po skončení války.“

Ze zprávy jednatele J. Svátka uvádíme: 1) Počet členů Heraldického odboru v den ustavení 9. března 1944 činil 25, dnes má odbor 52 členy a 4 další přihlášky se právě projednávají; počet členů se tedy za 10 měsíců více nežli

zdvojnásobil. Odbor je ve styku i s ostatními heraldiky, kteří nejsou jeho členy, a je též ve spojení s odbornými korporacemi a institucemi, archivy, muzei, knihovnami a periodickým tiskem. — 2) Korespondence: bylo odesláno 1895 dopisů, přijato 226 dopisů. — 3) Heraldický odbor pečl zvláštní pracovní komise vykonal všechny přípravné práce pro soupis všech heraldických památek v našich vlastech; podrobný plán soupisu heraldických památek bude jako hotový návrh Heraldického odboru předložen k definitivnímu rozhodnutí sjezdu heraldických pracovníků a přátel heraldiky, který bude svolán po ukončení války. — 4) Byl vypracován podrobný návrh jednotného heraldického názvosloví, jež je plně připraveno k tisku a ve vhodné době bude uveřejněno. — 5) Heraldický odbor provedl soupis heraldické literatury, kterou mají jeho členové i ostatní heraldikové, jakož i některé odborné ústavy a spolky ve svých knihovnách. Materiál takto získaný byl zpracován do kartotéky, která tak poskytuje jasný přehled o heraldické literatuře u nás dostupné. — 6) Pracuje se na kartotéce znakové ikonografie v heraldické literatuře. Hlavní pozornost je věnována dílům českým nebo takovým, která se vztahují k českým zemím. Připravuje se publikace této kartotéky v knižní formě. — 7) Byl vypracován podrobný návrh desetinného třídění heraldických pojmů. — 8) Byl pořízen seznam jmen a adres výtvarníků, kteří se zabývají heraldikou jako kreslíři, malíři, rytci, sochaři. — 9) Heraldický odbor pracuje na podrobných plánech velké heraldické výstavy, kterou budou předcházet menší výstavy dílčí (heraldická exlibris, heraldické medaile), jež budou pořádány v součinnosti s odbornými organizacemi. — 10) Ve vhodné době bude uspořádán sjezd heraldických pracovníků a přátel heraldiky, jehož úkolem bude položit základy a stanovit generální linii české práce heraldické. — 11) Dne 8. května 1944 uspořádal Heraldický odbor v síni Lékařnického domu přednáškový večer ku počtu 100. narozenin heraldika V. Krále z Dobré Vody. O významu Králově promluvil předseda J. Milde, pak následovaly dvě přednášky provázené světelnými obrazy. O základních pojmech heraldických mluvil J. Mašek, jako druhý přednášel Dipl. sc. pol. F. Vlčka o městské heraldice. Přednášce byli přítomni příslušníci rodu Králů z Dobré Vody.

Z referátu pokladníka V. Tomička uvádíme: Příjem K 5.587,—, výdaje K 3.975,80, zůstatek K 1.611,20.

Zapisovatel J. Mašek podal statistický přehled o konaných schůzích Heraldického odboru; konstatoval, že účast na schůzích rady činila průměrně 80% počtu jejích členů.

Přehližitel účtů Dipl. sc. pol. F. Vlčka oznámil, že hospodářství Heraldického odboru shledal v pořádku a navrhl, aby odstupujícímu předsedovi a radě bylo uděleno abso-lutorium; hlavní schůze jednomyslně schválila referáty činníků a po návrhu přehližitele udělila absolutorium.

Na návrh odstupující rady hlavní schůze rozhodla založit Čestný odznak heraldický (o něm přinášíme zvláštní článek v tomto Heraldickém dopise); rovněž schválila návrh rady, aby Heraldický odbor vydával pro své členy, pokud poměry dovolí, členské premie, a to drobné knihy, grafické listy a pod.

Na návrh odstupující rady byl předsedou Heraldického odboru pro rok 1945 zvolen Dr. M. Novotný, musejní rada a spisovatel; členy rady byli zvoleni: Dr. F. Beneš, K. J. Horáček, J. Mašek, J. Milde, V. Přeč, J. Svátek; přehližitelem účtů byl opět zvolen Dipl. sc. pol. F. Vlčka. Volby byly provedeny za jednomyslného souhlasu všech přítomných.

Hlavní schůze byla zakončena doslovem předsedy Dr. M. Novotného, jenž uvedl, že v nastávajícím správním období bude Heraldický odbor pracovat na prohloubení a rozšíření zahájených akcí; v mezích možností budou pořádány členské schůze s rozpravami o aktuálních otázkách heraldických.

Heraldika v tisku. V 26. zprávě o činnosti Spolku sběratelů a přátel exlibris z ledna 1945 je zmínka o tom, že předsedou Heraldického odboru J. s. č. r. byl zvolen Dr. M. Novotný; ve zprávě jest uveden nesprávný

den volby: hlavní schůze Heraldického odboru se konala 27. ledna a nikoli 29. ledna. V témže čísle Zpráv je cenný článek Dr. M. Novotného „Supralibros knižních odměn žakovských“; příště otiskneme tento článek v plném znění. — **Nár. politika** z 2. ledna 1945 uveřejnila zajímavý článek Dipl. sc. pol. F. Vlčky „Jak získaly Chotusice znak“; článek je provázen obrázkem znaku Chotusic. V témže čísle je zmínka o starobylé pečeti v Podivíně na Moravě. **Nár. politika** z 11. ledna 1945 uveřejnila feuilleton M. J. Vochoče „Procházka po sídlech biskupských“; je v něm zmínka o erbech Dražických, Přichovských, Schönbornů a j. Týž list z 12. ledna 1945 otiskl článek J. Milde „Naše heraldika“ o heraldické činnosti v roce 1944. Rovněž **Nár. politika** z 28. ledna 1945 píše o hrobce Malovců z Pacova v chrámu Nanebevzetí Páně v Borotíně u Tábora; hrobka jest ozdobena malovským erbem půlkoneč. — **Lidové noviny** z 3. ledna 1945 v článku o milevských obětních kamenech popisují znak města Milevska. — **Lidový deník** z 13. ledna 1945 uveřejnil článek „Cepy v erbu“; vypráví se tam erbovní pověst o vzniku znaku Radkoviců z Mirovic. V článku je znak popsán takto: „... dva cepy, křížem položené; také na vrcholi erbů nad korunou rytířskou vznášejí se (!) podobné dva cepy, jenže v poli (!!) zlatými hvězdami ozdobené.“ Článek je provázen obrázkem štítu s dvěma skříženými cepy. — **Nedělní list** z 14. ledna 1945 otiskuje pod názvem „Česká heraldika“ opět článek J. Milde, téhož znění jako v **Nár. politice** z 12. ledna. Týž list z 28. ledna 1945 v článku „830 let mlynářského znaku“ líčí vznik a vzhled mlynářského znaku, leč nikoli přesně; také znakovis je nepřesný. — **Polední list** z 23. ledna 1945 v článku „Městys Vraný“ se zmiňuje o vranském znaku a pečeti. V témže čísle Poledního listu Dr. J. Tichý vzpomíná Augusta Sedláčka a zmiňuje se o jeho díle „Českomoravská heraldika“.

Z tisku neperiodického uvádíme krásné dílo Jana Hofmana „**Obrázek barokní Prahy**“ (Grafia, Praha 1944); je to pojednání o obrazovém plánu Prahy z r. 1769 od Josefa D. Hubera. Dílo podávající skvělou analýzu plánu i přehlednou historii pražské kartografie je provázeno světlo-tiskovou reprodukcí plánu, jenž odborníkovi poskytne vzácné poučení o pražské topografii, historikovi umění jedinečný pohled do barokní Prahy a milovníkům (a kdo by jím nebyl?) našeho hlavního města celé hodiny rozkošného putování po pražských půvabech dosud zachovaných i dávno zaniklých; je to cosi jako Čechův výlet do 18. století. Legenda je provázena grafickou výzdobou, jejíž součástí jsou znaky 4 měst Pražských, i znaky Čech, Moravy a Slezska.

Čestný odznak heraldický Hlavní schůze Heraldického odboru J. s. č. r., jež se konala dne 27. ledna 1945, k návrhu rady Heraldického odboru schválila založení významné instituce, a to Čestného odznaku heraldického, udělovaného za vynikající zásluhy o heraldiku. Pro Čestný odznak heraldický vypracovala rada Řád čestného odznaku heraldického, stanovící všechny potřebné podrobnosti. Řád Čestného odznaku heraldického zní takto:

§ 1. *Heraldický odbor při Jednotě starých českých rodů podle rozhodnutí hlavní schůze, konané v Praze dne 27. ledna 1945, zakládá Čestný odznak heraldický.*

§ 2. *Čestný odznak heraldický se udílí fyzickým nebo právnickým osobám, které se zasloužily o heraldiku.*

§ 3. *O udělení Čestného odznaku heraldického rozhoduje hlavní schůze prostou většinou hlasů bez rozpravy k návrhu rady Heraldického odboru při Jednotě starých českých rodů.*

§ 4. *V jednom každém kalendářním roce smí být uděleny nejvýše dva Čestné odznaky heraldické.*

§ 5. *Osoba, již jest udělen Čestný odznak heraldický, budíž o tom vyznamenána zvláštním listem, podepsaným před-*

sedou, místopředsedou a jednatelem Heraldického odboru při Jednotě starých českých rodů.

§ 6. *O vzhledu a úpravě Čestného odznaku heraldického rozhodne rada Heraldického odboru při Jednotě starých českých rodů, jakmile se však tak stane, smí být vzhled a úprava Čestného odznaku Heraldického pozměněny pouze hlavní schůzí, a to většinou nejméně čtyřpětinovou.*

§ 7. *První Čestný odznak heraldický nesmí být udělen dříve nežli v roce 1946.*

§ 8. *Předseda Heraldického odboru při Jednotě starých českých rodů je povinen vést ve zvláštní knize katastr osob, jimž byl udělen Čestný odznak heraldický.*

§ 9. *Instituce Čestného odznaku heraldického je nezávislá na trvání Heraldického odboru při Jednotě starých českých rodů a může být přenesena na jinou korporaci.*

§ 10. *Znění tohoto Řádu Čestného odznaku heraldického smí být pozměněno pouze hlavní schůzí Heraldického odboru při Jednotě starých českých rodů, a to většinou nejméně čtyřpětinovou.*

§ 11. *Tento Řád Čestného odznaku heraldického budíž sepsán na zvláštní listině, kterou podepíší předseda, místopředseda a jednatel Heraldického odboru při Jednotě starých českých rodů; péči o tuto listinu budíž pověřen předseda.*

Jak vyplývá ze znění Řádu Čestného odznaku heraldického, bylo pamatováno na vše, čeho je zapotřebí, aby Čestný odznak byl institucí hodnou svého významu. Aby snad příliš častým udělením Čestného odznaku nebyl znehodnocen jeho význam, bylo stanoveno, že nesmí být v jednom roce uděleno více nežli dva odznaky; aby Čestný odznak byl institucí trvalou, je stanoveno, že jeho trvání není závislé na existenci Heraldického odboru; aby byl stabilizován způsob udělení Čestného odznaku i jeho vzhled, vyžaduje se k jakékoli změně kvalifikovaná většina hlavní schůze; aby byla vyloučena každá domněnka, že ti, kdož rozhodli o založení Čestného odznaku, mysleli při tom na okamžitou potřebu přítomné chvíle nebo dokonce na sebe, určuje se, že až teprve v roce 1946 lze udělit první odznak.

Do Řádu Čestného odznaku heraldického bylo vloženo vše, co může z něho vytvořit zařízení, jež povzbudí horlivost heraldických pracovníků a jež také umožní slavnostním způsobem ocenit práci a píli těch, kdož se zasloužili o naši heraldiku. Takové ocenění v jiných oborech často se projevuje čestným členstvím v příslušných korporacích; tu byl zvolen způsob jiný, vhodný pro korporaci heraldickou, totiž Čestný odznak, tedy ocenění a odměna povahy heraldické.

Heraldika v aukcích. Jeřábková aukční síň v Praze konala aukce ve dnech 24.—27. ledna 1945; byly draženy též předměty heraldické, na př. dřevoryt ze 16. stol. (dvě podobizny a erb); Schimon, Adel in Böhmen, Mähren u. Schlesien, 1859; a j.

Svaz přátel rodopisu konal dne 28. ledna 1945 zdařilou valnou hromadu za hojně účasti; předsedou byl opět zvolen pan K. Vyšín, místopředsedy p. Doc. Dr. R. Holinka a p. J. Weyr, jednatelem p. V. Janovský. Za Rodopisnou společnost pronesl pozdravný projev p. red. R. Kryl, za Heraldický odbor J. s. č. r. p. red. J. Milde, jenž vybízel k společné práci na úkolech české heraldiky. Schůze byla zakončena poutavou přednáškou p. V. J. Sedláka o právních dějinách heraldiky.

Archiv znaků z českých zemí i z býv. monarchie habsburské má člen Heraldického odboru J. s. č. r. p. M. M. Novotňák ve Strážnici na Moravě (nám. Svobody 484); jest ochoten podávat výpisy (znakopisy) ze svého archivu (je nutno přiložit známky K 4,— na odpověď), nebo dát archiv na místě k nahlédnutí (návštěvu nutno napřed písemně sjednat).